

Charles Darwin

VIAȚA MEA
1809 – 1882

Prefață, comentarii și îngrijire ediție:
FRANCIS DARWIN

Traducere din limba engleză:
MARIAN STAN

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

Prefață	5
Capitolul I. Familia Darwin	9
Capitolul II. Autobiografie	44
Cambridge 1828-1831	67
Călătoria corabiei Beagle (27 decembrie 1831 – 2 octombrie 1836)	84
De la întoarcerea mea în Anglia (2 Octombrie 1836) până la căsătoria mea (29 ianuarie 1839)	94
De la căsătoria mea (29 ianuarie 1839) și stabilirea pe Upper Gower Street până la plecarea noastră din Londra și stabilirea la Down (14 septembrie 1842)	97
Șederea la Down, din 14 septembrie 1842 până în prezent (1876)	107
Cele câteva lucrări pe care le-am publicat	109
Scris la 1 mai 1881	129
Capitolul III. Amintiri despre viața cotidiană a tatălui meu	142

PREFAȚĂ

În alegerea scrisorilor destinate tiparului m-a călăuzit, în mare parte, dorința de a zugrăvi caracterul tatălui meu. Dar viața lui s-a confundat în asemenea măsură cu munca sa, încât istoria personală a omului nu a putut fi scrisă fără a urmări îndeaproape cariera autorului.

În privința ordonării scrisorilor, am respectat pe cât posibil ordinea cronologică, însă caracterul și varietatea cercetărilor sale au făcut ca ordonarea strict cronologică să fie imposibilă. Avea obiceiul de a lucra mai mult sau mai puțin simultan la mai multe teme. Când scria cărți care presupuneau un important efort conceptual și punerea cap la cap a unui mare volum de informații, activitatea experimentală era efectuată cu scopul înviorării și al diversității. În plus, multe dintre cercetările sale au fost abandonate voit, pentru a fi reluate după un interval de câțiva ani. Așadar, o serie de scrisori ce respectă cu strictețe cronologia nu ar fi decât o colecție eteroclită de subiecte, fiecare fiind foarte dificil de urmărit. Conținutul aces-

tei cărți va demonstra cum anume am încercat să evit un asemenea rezultat.

Cât despre modul în care au fost tipărite scrisorile, am respectat (cu excepția câtorva cazuri) uzanța de a indica locurile unde există omisiuni și inserții. Adesea, scrisorile tatălui meu indică faptul că au fost scrise când era obosit sau grăbit, purtând semnele acestor împrejurări. Deseori, când îi scria unui prieten sau unei rude, omitea articolele; ele au fost inserate fără a se recurge la indicațiile obișnuite, cu excepția câtorva cazuri, în care este foarte important să păstrăm intact caracterul precipitat al scrisorii. De regulă, alte cuvinte scurte, precum „de”, „la” etc. au fost introduse între paranteze. Nu am respectat originalele în ceea ce privește ortografia numelor, folosirea majusculilor sau în chestiuni legate de punctuație. Tatăl meu sublinia multe cuvinte în scrisorile lui; acestea nu au fost redată întotdeauna cu aldine – o transcriere care le-ar exagera efectul în mod nedrept.

Jurnalul – sau *Carnetul de buzunar* –, din care s-a citat în paginile următoare, a fost util deoarece a oferit cadrul faptic în jurul căruia pot fi grupate scrisorile. Din păcate, a fost scris în mare grabă, evenimentele unui an întreg fiind comprimate într-o singură pagină sau chiar mai puțin; pe de altă parte, acesta nu conține prea multe detalii, dincolo de datele celor mai importante evenimente din viața lui, împreună cu

note despre activitatea sa și despre durata bolilor mai grave de care a suferit. El își data rareori scrisorile, așa că, dacă n-am fi avut *Jurnalul*, ar fi fost aproape imposibil să deslușesc istoria cărților sale. De asemenea, mi-a permis să stabilesc data compunerii multor scrisori care, altfel, și-ar fi pierdut jumătate din valoare.

Nu m-am folosit prea mult de scrisorile adresate tatălui meu. El avea obiceiul de a îndosaria toată corespondența primită, iar când micul lui stoc de dosare („țepușe”, cum le spunea el) se termina, ardea scrisorile primite pe perioada câtorva ani, pentru a utiliza „țepușele” care deveneau astfel libere. Această procedură, practică ani la rând, a distrus aproape toate scrisorile primite înainte de 1862. După acest an, tatăl meu a fost convins să păstreze scrisorile mai interesante, ele fiind conservate într-o formă accesibilă.

În Capitolul III am încercat să descriu maniera de lucru a tatălui meu. În ultimii săi opt ani de viață, i-am fost asistent, și astfel am avut prilejul de a cunoaște câteva din obiceiurile și metodele sale.

Prietenii m-au ajutat foarte mult în activitatea mea. Unora le sunt îndatorat pentru că mi-au pus la dispoziție amintiri personale despre tatăl meu, altora le sunt recunoscător pentru informații, critici și sfaturi. Recunosc fără rezerve că sunt îndatorat tuturor acestor colaboratori. Numele unora apar în legătură

cu contribuțiile lor, dar nu-i voi numi pe cei cărora le sunt îndatorat pentru critici și corecturi, deoarece vreau să port de unul singur povara neajunsurilor mele, în loc de a îngădui ca ea să cadă, fie și parțial, asupra celor care s-au străduit să mi-o ușureze.

Se va vedea cât de mult îi datorez lui Sir Joseph Hooker pentru instrumentele de a zugrăvi viața tatălui meu de care dispun. Cred că cititorii acestor pagini îi vor fi recunoscători lui Sir Joseph pentru grija cu care a păstrat valoroasa lui colecție de scrisori, și doresc să pomenesc aici generozitatea cu care mi-a pus-o la dispoziție, mulțumindu-i pentru încurajările sale pe tot parcursul muncii mele.

Se cuvine să-i mulțumesc domnului Huxley nu doar pentru ajutorul neprecupețit, ci și pentru promptitudinea cu care a răspuns solicitării de a scrie un capitol despre cum a fost primit volumul *Originea speciilor*.

Le sunt îndatorat domnilor Maull și Fox, ca și domnilor Elliott și Fry pentru amabilitatea de a-mi îngădui să folosesc reproduceri ale fotografiilor lor.

FRANCIS DARWIN

Cambridge,
octombrie 1887

CAPITOLUL I

FAMILIA DARWIN

C ELE MAI vechi consemnări ale familiei dovedesc că cei din neamul Darwin erau mici fermieri înstăriți care locuiau la hotarele de nord ale comitatului Lincolnshire, aproape de Yorkshire. În prezent, numele este foarte rar întâlnit în Anglia, dar se crede că nu este necunoscut în regiunile Sheffield și Lancashire. Pe la anul 1600, descoperim numele ortografiat într-o mulțime de feluri – Derwent, Darwen, Darwynne etc. Așadar, este posibil ca familia să fi migrat la o dată necunoscută din Yorkshire, Cumberland sau Derbyshire, unde există un râu numit Derwent.

Primul străbun de care avem știință a fost William Darwin, care a trăit în jurul anului 1500 la Marton, lângă Gainsborough. Stră-strănepotul său, Richard Darwyn, a moștenit pământ la Marton și altundeva, iar în testamentul lui, datat 1584, el „a lăsat suma de 3 șilingi 4 peni pentru instalarea blazonului Majestății Sale Regina deasupra intrării în

strana bisericii parohiale din Marton”. (Avem cunoștință de acești membri foarte vechi ai familiei datorită colonelului Chester, bine-cunoscutul genealog care a studiat testamentele din Lincoln.)

Fiul acestui Richard, care se numea William Darwin și care era descris drept un „gentilom”, pare să fi fost un om avut. Păstrând proprietatea moștenită la Marton, el a dobândit, prin soția lui și prin cumpărare, o moșie la Cleatham, în parohia Manton, lângă Kirton Lindsey, stabilindu-și reședința acolo. Pământul a rămas în proprietatea familiei până în 1760. O reședință de vară cu ziduri groase, câteva iazuri cu pești și câțiva copaci bătrâni sunt singurele lucruri care mai indică locurile unde se aflau odinioară „Vechiul Conac” și un câmp cunoscut încă printre localnici sub numele de „Filantropia lui Darwin” deoarece făcea obiectul unui taxări în favoarea săracilor din Marton. Creșterea în rang a lui William Darwin trebuie să se fi datorat, măcar parțial, faptului că în 1613 Regele Iacob I l-a numit în postul de Ofițer al Arsenalului Regal din Greenwich. Se pare că postul nu-i aducea decât 33 de lire pe an, iar îndatoririle erau aproape inexistente; el a deținut postul până la moartea sa, în timpul Războaielor Civile.

Faptul că acest William a fost un slujitor al regelui poate explica de ce fiul lui, care purta și el numele William, a slujit de la o vârstă fragedă drept Căpitan-

Locotenent în trupa de cavalerie a lui Sir William Pelham. În urma destrămării armatelor regale și a retagerii restului soldaților în Scoția, proprietățile băiatului au fost sechestrate de Parlament, dar au fost redobândite după ce el a semnat Alianța și Legământul Solemn și după ce a plătit o amendă ce trebuie să-i fi afectat grav situația financiară, căci, într-o petiție adresată Regelui Carol al II-lea, băiatul susține că aderența la cauza regalității l-a ruinat aproape total.

În timpul Republicii, William Darwin a devenit notar pe lângă baroul din Lincoln, această împrejurare ducând probabil la căsătoria lui cu fiica aprodu-lui Erasmus Earle, al cărui nume de botez a fost purtat de stră-strănepotul lui, poetul Erasmus Darwin. În cele din urmă, William a devenit grefierul orașului Lincoln.

Fiul cel mare al grefierului, care purta tot numele William, s-a născut în 1655 și s-a căsătorit cu moștenitoarea lui Robert Waring, membru al unei familii de vază din Staffordshire. Această doamnă moștenise de la familia Lassells – sau Lascelles – moșia și conacul din Elston, de lângă Newark, care au rămas de atunci în proprietatea familiei. (Căpitanul Lassells – sau Lascelles –, din Elston, a fost secretarul militar al lui Monk, Duce de Albemarle, în timpul Războaielor Civile. Foarte multe registre contrasemnate în multe locuri de către Monk se află acum în posesia vărului

meu Francis Darwin. Aceste registre ar putea interesa un arhivar sau un istoric. Deși băieții din familie l-au folosit uneori drept țintă pentru tirul cu arcul, portretul Căpitanului Lassells în armură nu a fost complet distrus.) Un portret al acestui William Darwin de la Elston ni-l înfățișează ca pe un tânăr arătos, purtând o perucă impozantă.

Acest al treilea William a avut doi fii, pe William și Robert; acesta din urmă a fost pregătit pentru a deveni notar. Moșia Cleatham i-a fost lăsată moștenire lui William, dar, cum acesta nu a avut decât fiice, ea a revenit fratelui său mai tânăr, care primise Elston-ul. La moartea mamei sale, Robert a renunțat la profesia lui și s-a stabilit la Elston Hall, unde a locuit până la sfârșitul vieții. Charles Darwin scrie despre Robert – rândurile care urmează sunt citate din biografia pe care Charles Darwin a dedicat-o bunicului său, și alcătuiesc nota preliminară a eseului *Erasmus Darwin*, scris de Ernst Krause (Londra, 1879, p. 4):

El pare să fi avut aplecare pentru știință, căci s-a numărat printre primii membri ai bine-cunoscutului Club Spalding; iar Dr. Stukeley, celebrul anticar, își începe lucrarea *An Account of the almost entire Skeleton of a large Animal*, publicată în revista *Philosophical Transaction*, din aprilie și mai 1719, astfel: „Prietenul meu Robert Darwin, de la Lincoln's Inn, o persoană preocupată de știință, mi-a pus la dispoziție descrierea unui schelet uman ce și-a lăsat

amprenta în piatră, o descoperire făcută recent de parohul de la Elston” etc. Stukeley vorbește apoi despre fosilă ca despre o mare raritate, „ceva care, după știința mea, nu are egal printre descoperirile făcute în Marea Britanie”. Judecând după un fel de litanie scrisă de Robert și păstrată ca pe o moștenire de familie, el era un mare susținător al cumpătării, în favoarea căreia a pledat atât de ferm și fiul său:

De soarele arzător,
De bărbatul băutor,
De nevasta știutoare,
Păzește-mă, bunule Doamne!

Se bănuiește că al treilea vers s-ar referi la soția lui Robert, mama lui Erasmus, care era o doamnă foarte cultă. Fiul cel mare al lui Robert, botezat Robert Waring, a moștenit moșia de la Elston și a murit acolo, la 92 de ani, necăsătorit. Ca și fratele său mai mic, Erasmus, îi plăcea mult poezia. De asemenea, Robert s-a preocupat constant de botanică, iar la bătrânețe a publicat un volum intitulat *Principia Botanica*. Manuscrisul acestei cărți a fost scris atât de frumos, încât tatăl meu¹ credea că a fost publicat deoarece unchiul lui nu suporta gândul ca o asemenea caligrafie deosebită să se piardă. Dar acesta va fi fost singurul motiv, de vreme ce lucrarea conține multe afirmații ciudate despre domeniul biologiei – un subiect complet neglijat în Anglia secolului trecut. Colac peste pupăză, publicul a apreciat cartea, deoa-

¹ Dr. R.W. Darwin – F.D.

rece exemplarul aflat în posesia mea aparține celei de-a treia ediții.

Mezinul, William Alvey, a moștenit moșia de la Elston și a lăsat-o nepoatei sale, răposata doamnă Darwin de Elston și Creskeld. Cel de-al treilea fiu, John, a devenit paroh la Elston, proprietate transmisă de-acum în familie. Fiul cel mai mic a fost Erasmus Darwin, poetul și filosoful.

TABEL AL ÎNRUDIRILOR

(O listă incompletă a membrilor familiei)

ROBERT DARWIN de Elston, 1682-1754, a avut trei fii: William Alvey Darwin, 1726-1783; Robert Waring Darwin 1724-1816; și Erasmus Darwin, 1731-1802.

William Alvey Darwin, 1726-1783, a avut un fiu, William Brown Darwin, 1774-1841, și o fiică, Anne Darwin.

William Brown Darwin, 1774-1841, a avut două fiice, Charlotte Darwin și Sarah Darwin.

Charlotte Darwin s-a măritat cu Francis Rhodes, acum Francis Darwin de Creskeld și Elston.
Sarah Darwin s-a măritat cu Edward Noel.

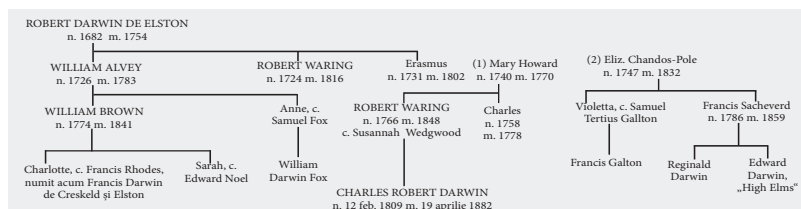
Anne Darwin s-a măritat cu Samuel Fox și a avut un fiu, William Darwin Fox.

ERASMUS DARWIN, 1731-1802, s-a căsătorit cu (1) MARY HOWARD, 1740-1770, cu care a avut doi fii: Charles Darwin, 1758-1778, și ROBERT WARING DARWIN, și (2) cu Eliz. Chandos-Pole, 1747-1832, cu care a avut o fiică, Violetta Darwin, și un fiu, Francis Sacheverel Darwin.

ROBERT WARING DARWIN, 1767-1848, s-a căsătorit cu SUSANNAH WEDGWOOD și a avut un fiu, CHARLES ROBERT DARWIN, născut la 12 februarie 1809, decedat la 19 aprilie 1882.

Violetta Darwin s-a măritat cu Samuel Tertius Galton și a avut un fiu, Francis Galton.

Francis Sacheverel Darwin, 1786-1859, a avut doi fii, Reginald Darwin și Edward Darwin, „High Elms”.

Tabelul de mai sus indică faptul că Charles Darwin se trage din Robert și relația sa de rudenie cu alți membri ai familiei, ale căror nume apar în corespondența lui. Printre acești membri se numără William Darwin Fox, unul dintre primii cu care a corespondat, și Francis Galton, cu care a fost prieten apropiat mulți ani. În schimburile sale de scrisori apare și numele lui Francis Sacheverel Darwin, care a moștenit pasiunea pentru domeniul istoriei naturale de la Erasmus, care i-a transmis această pasiune fiului său Edward Darwin, care – sub pseudonimul literar „High Elms” – a scris *Manualul pădurarului* – (a patra ediție a apărut în 1863), ce dovedește un acut simț al observației în privința comportamentului diferitelor specii de animale.

Întotdeauna este interesant să observi cât de departe în timp poți detecta caracteristicile unui om la strămoșii lui. Charles Darwin a moștenit de la Erasmus statura impunătoare, dar nu și corpul mățăhălos; trăsăturile lui nu seamănă deloc cu ale bunicului său. Se pare că Erasmus nu avea nici pasiunea pentru exercițiile fizice și sporturile practicate în aer

liber, atât de dragi lui Charles Darwin în tinerețe, dar, ca și nepotul lui, avea o pasiune neîmblânzită pentru activitatea intelectuală. Cei doi aveau în comun bunăvoința și purtarea plăcută față de ceilalți, precum și maniere nespuse de fermecătoare. Charles Darwin avea acea „imaginație vie” despre care spune că îl caracteriza pe Erasmus, și care-l facea să aibă „tendința nestăvilită de a teoretiza și generaliza”. În cazul lui Charles Darwin, această tendință era ținută în frâu de hotărârea de a-și testa teoriile foarte scrupulos. Erasmus îndrăgea mecanismele de tot felul, față de care Charles Darwin nu avea nicio înclinație. Charles Darwin nu avea nici structura de literat care a făcut din Erasmus un poet și un filosof. Iată ce scrie el despre Erasmus (*Viața lui Erasmus Darwin*, p. 68): „În toate scrisorile lui m-a impresionat indiferența sa față de celebritate, faptul că nu își supraestima deloc aptitudinile sau succesul operelor sale”. Acestea erau, pe bună dreptate, indicii ale unor trăsături frapante în propriul său caracter. Cu toate acestea, la Erasmus nu întâlnim deloc modestia și simplitatea extremă care au marcat întreaga fire a lui Charles Darwin. Dar Charles împărtășea puseurile de furie ale lui Erasmus la vederea oricărei cruzimi sau nedreptăți.